

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЛІСОВОГО
І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ЛІСІВНИЦТВА ТА ДЕКОРАТИВНОГО
САДІВНИЦТВА**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

УЧАСНИКІВ

**МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«СТАЛЕ УПРАВЛІННЯ ЛІСОВИМ КОМПЛЕКСОМ ТА
ЗБАЛАНСОВАНИЙ РОЗВИТОК УРБОЛАНДШАФТІВ»
(27 березня 2018 року)**

КИЇВ – 2018

ЧУЖОРІДНІ ВИДИ ДЕРЕВНИХ РОСЛИН ТА ЇХНЯ ІНВАЗІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ У ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

*Б.Є. Якубенко, доктор біологічних наук,
А.М. Чурілов, кандидат біологічних наук,
В.О. Меженний, О.І. Серга, аспіранти**

Національний університет біоресурсів і природокористування України

У системі заходів щодо сповільнення процесів біологічного забруднення екосистем є вивчення причин, шляхів і механізмів занесення чужорідних видів дендроекзотів на територію України. Нині суттєво посилюється несприятливий вплив інвазійних видів деревних рослин на навколишнє природне середовище і процеси натуралізації заносних видів рослин створюють реальну загрозу фіторізноманіттю.

На основі опрацювання каталогу ботанічного саду НУБіП України, каталогу деревних рослин дендрологічного парку «Олександрія» НАН України, Національного дендрологічного парку «Софіївка» НАН України та власних досліджень установлено, що до складу дендрофлори Лісостепу України входить близько 390 видів з 128 родів аборигенних чи широко поширених у культурі натуралізованих інтродукованих деревних і чагарникових рослин. Серед них чужорідними є 431 вид, які відносяться до 84 родів, 36 родин, 24 порядків з 3 класів (*Gingopsida*, *Pinopsida*, *Magnoliopsida*) і 2 відділів (*Pinophyta*, *Magnoliophyta*). За життєвими формами переважають чагарники 219 видів, на другому місці дерева – 186 видів і напівчагарників – 14 видів.

Найпредставленішими порядками є такі: *Rosales* – 80 видів, *Pinales* – 67, *Rhamnales* – 45, *Fabales* – 42, *Saxifragales* – 32, *Sapindaceae* – 24, *Ranunculales* – 21 вид. Найчисельнішими родинами серед адвентивних видів є *Pinaceae* – 82 види, *Rosaceae* – 80, *Caprifoliaceae* – 31, *Oleaceae* – 30, *Hydrangeaceae* – 24, *Berberidaceae* – 21, *Fabaceae* – 19, *Asceae* – 16, *Caesalpinaceae* і *Fagaceae* по 13, *Bignoniaceae* – 10, а інші родини мають у своєму складі від 2 до 8 видів і лише сім родин мають по одному виду.

*Науковий керівник – доктор біологічних наук Якубенко Б.Є.

Інвазійна фракція адвентивної дендрофлори Лісостепу України нараховує 26 видів з 22 родів і належать до 16 родин, яким характерна висока інвазійна активність. Зрештою, потенційно інвазійними можуть бути всі адвентивні види, але за нашим аналізом їх нараховується 325 видів, яким притаманна висока регенераційна здатність, до цих видів зазначимо такі: *Juniperus communis* L., *J. virginiana* L., *Thuja occidentalis* L., *Juglans regia* L., *Populus suaveolens* Fisch., *Diospyros virginiana* L., *Ribes nigrum* L. та багато інших. Найчисельнішою родиною адвентивної фракції з найвищим ступенем інвазійності дендрофлори Лісостепу України є родина *Fabaceae* – 6 видів, зокрема робінія звичайна (*Robinia pseudoacacia* L.), карагана дерев'яниста (*Caragana arborescens* Lam.), гледичія звичайна (*Gleditsia triacanthos* L.), церцис європейський (*Cercis siliquastrum* L.). На другому місці стоїть шипшинові (*Rosaceae*) з 5-ма видами – яблуня лісова (*Malus sylvestris* (L.) Mill.), ірга колосиста (*Amelanchier spicata* (Lam.) C. Koch.), ірга вільхолиста (*Amelanchier alnifolia* Nutt.), шипшина зморшкувата (*Rosa rugosa* Thunb.), шипшина китайська (*Rosa chinensis* Jacq.). По два види мають родина Адоксові (*Adoxaceae*) – бузина чорна (*Sambucus nigra* L.), Бузина червона (*Sambucus racemosa* L.), родина маслинокві (*Elaeagnaceae*) – обліпіха крушиновидна (*Hippophae rhamnoides* (L.) A.Nelson), маслинка вузьколиста (*Elaeagnus angustifolia* L.) і родина шовковицеві (*Moraceae*) – шовковиця біла (*Morus alba* L.), шовковиця чорна (*Morus nigra* L.). Решта родин мають по одному виду, зокрема такі: дуб червоний (*Quercus rubra* L.), в'яз низенький (*Ulmus pumila* L.), клен ясенolistий (*Acer negundo* L.), бузок звичайний (*Syringa vulgaris* L.), айлант найвищий (*Ailanthus altissima* (Mill.) Swingle), бархат амурський (*Phellodendron amurense* Rupr.), липа повстиста (*Tilia tomentosa* Moench), повій звичайний (*Lycium barbatum* L.).

Інвазійним видам рослин притаманні певні стратегії, що забезпечують здатність до активних фіто інвазій, зокрема висока репродуктивна здатність завдяки утворенню значної кількості вегетативних клонів й активне перенесення насіння вітром (анемохорія), птахами (ендозоохорія). Серед окремих видів є ті, що мають високу алелопатичну активність та здатність до трансформації природного середовища.